

Biblioteksplan för Falköpings kommun 2022-2026

Typ av styrdokument	Biblioteksplan
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Fastställd	2022-11-28 § 128
Diarienummer	2022/228
Giltighetstid	Gäller från och med 15 december 2022 till år 2026
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar i kommunen
Dokumentansvarig	Avdelningschef bibliotek
Tidpunkt för aktualitetsprövning	2026

Innehåll

Syfte, planer och lagar, vision och mål.....	3
Folkbiblioteken.....	4-6
Skolbiblioteken på grundskolan.....	6-7
Ållebergsgymnasiets bibliotek.....	7-8
Lärcenters bibliotek.....	8
Fokusområden under planperioden.....	8-10

Syfte, planer och lagar, vision och mål

Syfte

Falköpings kommuns biblioteksplan innehåller en beskrivning av kommunens bibliotek och uppdrag samt anger utvecklingsområden för 2022-2026. Planen omfattar folkbibliotek, skolbibliotek och bibliotek för vuxenutbildning.

Regionala och nationella planer och lagar

Bibliotekslagen (2013:801)

Skollagen (SFS 2010:800)

Västra Götalandsregionens biblioteksplan

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest

FN:s konvention om barnets rättigheter - Barnkonventionen

Kommunala planer

Kulturstrategi

Digitaliseringsstrategi

Vision, värdegrund och mål – Det goda livet

Folkbiblioteken

I Falköpings kommun finns ett huvudbibliotek och sex biblioteksfilialer. Biblioteken erbjuder fri tillgång till ett bibliotek som främjar intresse för läsning och litteratur, ger kvalificerad informationsguidning och presenterar medier och teknik. Bibliotekens kärnuppgift är att erbjuda fri tillgång till litteratur för alla och att verka för ökad digital delaktighet.

Demokrati

Biblioteken är både fysiska och digitala mötesplatser och erbjuder tillgänglighet för alla och har generösa öppettider. Biblioteken erbjuder information och kunskap, både fysiskt och digitalt, så att alla kommuninvånare kan delta i den demokratiska processen och utöva demokratiska rättigheter. Biblioteken deltar i samhällsutvecklingen och inspirerar till möten och debatt. Biblioteken är en demokratisk mötesplats för alla utan krav på konsumtion eller tillhörighet.

Infrastruktur

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska samverka enligt bibliotekslagen. Samverkan sker lokalt, regionalt och nationellt.

Utbildning

Biblioteken medverkar till att stödja det livslånga lärandet, speglar samhället genom omvärldsanalys och tar in ny teknik som ökar möjligheten för människor att utvecklas i det digitala samhället. Biblioteken erbjuder kurslitteratur för studerande i Falköpings kommun och bidrar till att utbildningsnivån stärks för ett socialt hållbart samhälle.

Läsning

Biblioteken inspirerar till läsning och till möten med litteratur. Utbudet är aktuellt, varierat och till för alla. Biblioteken arbetar läsfrämjande och stödjer språkutveckling.

Digitalisering

Det digitala utbudet är lika viktigt som det tryckta. Digitala medier är en naturlig utveckling och bidrar till en digital mognad hos kommunens invånare. Digitala medier medverkar till kunskap och information för människor som inte kan ta sig till biblioteken eller för de som behöver anpassade medier. Teknik för läsning finns att låna på biblioteken. En läs- och skrivtekniker finns anställd för att stärka behovet av digital utbildning för alla och en anpassad läs- och skrivstation finns för personer med särskilda behov. Tjänsten läs- och skrivtekniker finansieras mellan kultur- och fritidsförvaltningen, socialförvaltningen och kompetens- och arbetslivsförvaltningen.

Tillgänglighet

Biblioteken erbjuder generösa öppettider och en anpassad och aktuell hemsida med information om bibliotekets utbud och tjänster. Meröppet bibliotek erbjuds på filialen i Broddetorp och i Åsarp, det innebär att lån kan ske på andra tider än bemannade.

Det mångspråkiga biblioteket

Biblioteken har ett anpassat utbud av medier och tjänster för personer med annat modersmål än svenska. Medieutbud och information uppdateras i takt med demografiska förändringar. Biblioteken stödjer integration och lyfter fram minoritetsspråken.

Biblioteken som mötesplatser

Biblioteken är platser för kultur och kulturella upplevelser. Biblioteken skapar möten och kulturaktiviteter för barn och vuxna i samverkan med andra aktörer i stad såväl på landsbygden.

Prioriterade grupper i bibliotekslagen

Barn och unga

Alla barn har rätt till information och läsning i den form som passar dem. Biblioteken främjar likvärdig tillgång till media för alla barns rätt att ta till sig, skapa och uttrycka sina åsikter. Barn och unga läser allt mindre men för att klara skolan och de krav som samhället ställer behövs ett språk som utvecklas fullt ut. Genom att läsa och prata utvecklar barn sitt skriftspråk, sin fantasi, sin förmåga att reflektera och sin förmåga till abstrakt tänkande och inläring. Att barn läser för nöje och upplevelse, utan krav är betydelsefullt för deras utveckling och välmående. Läsning är också en väg till förståelse av andra och av omvärlden. Att kunna läsa är en grund för aktivt deltagande i samhällslivet. Under barnets första år är språkutvecklingen som mest intensiv och påverkningbar. Läsfrämjande insatser riktade till små barn är av stor betydelse för barnets fortsatta utveckling. Använda

och välbesökta skolbibliotek, i såväl grundskolan som gymnasieskolan, tillsammans med folkbiblioteket medverkar till en positiv läsutveckling för barn och unga i Falköpings kommun. FN:s konvention om barnets rättigheter blev lag i Sverige den 1 januari 2020. Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Det finns 54 artiklar, som slår fast vilka rättigheter barn ska ha. Enligt barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut och åtgärder som rör barn. Falköpings bibliotek gör därför en barnkonsekvensanalys inför alla barnrelaterade beslut och åtgärder. Barns och ungas egna röster fångas upp via referensgrupper inför stora beslut. Bibliotekspersonalen har utbildats i barnrättsfrågor. Frågor som är centrala i arbetet med barnkonventionen är bemötande, tillgänglighet och delaktighet.

Nationella minoriteter

Genom att synliggöra och tillhandahålla medier och information blir biblioteken en viktig arena för bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Personer med annat modersmål än svenska

Biblioteken tillgodoser människors behov av litteratur och information på fler språk än svenska. För den enskilda individens utveckling och kunskapsinhämtning är tillgången till medier på flera språk betydelsefull.

Personer med funktionsnedsättning

Bibliotekslagen fastställer att biblioteken ska prioritera och ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Det görs bland annat genom att erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för tillgängliggörande av information. Biblioteket erbjuder medier i olika format som teckenstöd, punktskrift, taktill kommunikation och storstil. På folkbiblioteket finns Äppelhyllan med samlad media för och om barn med funktionsnedsättning. Personer med läsnedsättning har rätt att genom bibliotek låna talböcker och punktskrift som framställs av myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Dessa talböcker finns tillgängliga i MTMs tjänst Legimus, som är ett digitalt bibliotek.

Folkbibliotekens nyckeltal och strategier

Nyckeltal

Medieanslag – *medieanslagets fördelning*

Bokanslaget mäts mot antal utlån/år

Tillgänglighet – *öppettider*

Antal besök mäts mot antal utlån/år

Bemötande - *nöjdhet*

Antal nöjda besökare mäts mot antal besökare som besvarar en enkät vecka 43-45 vartannat år.

Strategier

Omvärldsbevakning ska utgöra en viktig del av bibliotekens arbete och resultera i ett innovativt tänkande. Biblioteket ska arbeta med att nå nya användare på nya sätt, på nya platser och i nya sammanhang. Biblioteket använder inkludering som arbetsätt med ett modigt och kreativt arbetsätt och innehåll

Skolbibliotek på grundskolan

I skollagen står att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Enligt Skolinspektionen ska följande krav vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek:

- 1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.*
- 2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.*
- 3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språk-utveckling och stimulera till läsning.*
- 4. Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgör ett stöd i elevens lärande och utveckling*

Skolbiblioteken på grundskolan i Falköpings kommun är av skiftande omfattning utifrån skolornas storlek och elevernas ålder. Rektor på varje skolenhet har budgetansvar och styr över skolbibliotekets utformning och medieanslag vilket medför stora skillnader ifråga om t.ex. datasystem, lokaler, bemanning och tillgänglighet. För att få en bild av hur det förhåller sig med kommunens skolbibliotek på grundskolan genomfördes i våren 2021 en kartläggning. Många skolbibliotek används till annan verksamhet under dagen såsom matsal, musikundervisning, grupp- och mötesrum. På grundskolan är det vanligtvis lärare som har som ansvarsuppgift att utöver sin tjänst sköta skolbiblioteket. Några skolor har elevmedverkan i form av biblioteksvårdar. Önskemål från elevernas sida är att skolbiblioteken ska vara trevliga mötesplatser, vara mer tillgängliga under skoltid och att bokbeståndet ska utökas och förnyas. Grundskolorna saknar i dagsläget målbeskrivning för skolbibliotekets verksamhet. Folkbiblioteket står för en stor del av skolornas litteraturbehov genom utlån av boklådor av skilda innehåll. I ljuset av revideringen som skedde 2018 av läroplanerna ser barn

och utbildningsförvaltningen ett behov av att återstarta utvecklingsarbetet i syfte att se skolbibliotek som pedagogisk resurs genom att

- se över kompetens knuten till skolbibliotek.
- fortsätta utveckla språk-, läs- och skrivfrämjande projekt i samverkan med Falköpings bibliotek.
- kompetenshöja insatser kring skolbiblioteket som funktion, exempelvis media- och informationskompetens.
- se över hur tillgänglighet och likvärdighet skulle kunna öka för alla skolbibliotek genom digitala funktioner.

Ållebergsgymnasiet

Biblioteket på Ållebergsgymnasiet sorterar under barn- och utbildningsförvaltningen. Bibliotekets användare lånar och läser böcker, studerar i grupper, söker information i böcker, tidskrifter, bibliotekets databaser samt deltar i kulturarrangemang och introduktioner. På Ållebergsgymnasiet kan ungdomar söka olika yrkes eller högskoleförberedande program. Skolan erbjuder även introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till de nationella programmen. Bland dessa finns t.ex. IM-språk, där nyanlända elever i gymnasieåldern, med annat modersmål än svenska, läser in grundskolan för att få behörighet till gymnasiet. På skolan finns även en gymnasiesärskola.

Biblioteksverksamheten sköts av en bibliotekarie. Ett samarbete finns med Falköpings bibliotek, som kan reservera böcker på Ållebergsgymnasiet vid behov och omvänt. Biblioteket delar bibliotekssystem med folkbiblioteket och dess filialer samt Lärcenter. Bibliotekarien administrerar och ansvarar för bibliotekets budget, inköp av media och olika digitala tjänster. Bibliotekarien ger vid skolstart introduktion i bok och bibliotekskunskap samt kan ge undervisning i MIK Medie- och Informationskunnighet som källkritik och informationssökning inför gymnasiearbetet på elevers och lärares begäran. Läsfrämjande aktiviteter som temautställningar inom olika genrer erbjuds för att öka intresset för läsande och stimulera språkutvecklingen. Samarbete finns i viss mån med lärare där bibliotekarien bland annat deltar i ämneskonferenser. Ållebergsgymnasiets bibliotek är i första hand avsett för skolans elever och personal. Inköp av resurser till biblioteket bygger på en demokratiseringstanke genom att alla gymnasieungdomar ska ha rätt till en god utbildning oavsett bakgrund.

Lärcenter - vuxenutbildning

Biblioteket på Lärcenter sorterar under kompetens- och arbetslivsförvaltningen. På detta bibliotek erbjuds lån och läsning av böcker och kurslitteratur, möjlighet att söka information med digitala resurser och plats för studier. Lärcenters verksamheter innefattar arbetsmarknadsenhet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, uppdragsutbildningar och eftergymnasiala utbildningar.

Lärcenters bibliotek är bemannat av en bibliotekarie på deltid samt en biblioteksassistent. Biblioteket delar bibliotekssystem med folkbiblioteket

och dess filialer samt Allebergsgymnasiet. Bibliotekarien ägnar del av tjänst till utåtriktad och uppsökande verksamhet i form av bokprat, högläsning, teater, källkritik och olika temaprojekt. På Lärcenter finns en läs- och skrivgrupp där bland andra läs- och skrivteknikern från folkbiblioteken och bibliotekarien på Lärcenter ingår. En kväll i veckan har biblioteket kvällsöppet som en del i att öka tillgängligheten för elever som studerar på kvällstid.

Fokusområden under planperioden

SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT SOCIALT HÅLLBART FALKÖPING

Kommunens bibliotek ska bidra till ett hållbart samhälle och utgöra en grund för bildning och kunskap

Folkbiblioteken ska bidra aktivt i arbetet med ökad digital delaktighet för kommunens invånare genom att erbjuda fri tillgång till datorer och internet. Bibliotekspersonalen är vägvisare i den digitala världen men av säkerhetsskäl erbjuds inte hjälp med:

- Bankärenden, bokning av resor och e-handel
- Ta del av personliga inloggningsuppgifter
- Teknisk hjälp vid ominstallationer/installationer av virusprogram på besökarnas egna datorer/mobiler/surfplattor
- Jobb- och bostadsansökningar
- Myndighetsärenden

Folkbiblioteken ska arbeta aktivt med läsfrämjande åtgärder för alla åldrar med fokus på de i bibliotekslagen särskilt prioriterade grupperna barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

Skolbiblioteken ska vara en del av skolans pedagogiska verksamhet och utvecklas till naturliga mötesplatser för studier, informationssökning och läsinspiration.

Biblioteken ska vara en viktig pedagogisk resurs för att höja utbildningsnivån i Falköpings kommun.

Folkbiblioteken medverkar till att stärka den fysiska och psykiska hälsan i kommunen genom hälsofrämjande insatser.

Samverkan ska initiera fortsatt kontakt med socialförvaltningen för utveckling av kulturfunktionen inom äldreomsorgen.

Folkbiblioteken ska spegla samhällsdebatten genom omvärldsanalys och vara lyhörda för innovativa idéer om biblioteksutveckling.

Folkbiblioteken ska stärka den lokala demokratin och utvecklas genom närvaro i hela kommunen. Under planperioden ska folkbiblioteket delta i ett projekt kring lokal demokrati i en digital värld i samverkan med Falköpings tidning och förvaltning för kulturutveckling.

Lärdomar från pandemin covid-19 ska tas med i planering för framtida extra ordinära händelser.

SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT ATTRAKTIVARE FALKÖPING

Folkbiblioteken ska prioritera samverkan. Arrangemang för barn och vuxna i stad och på landsbygd ska ordnas i samverkan med andra aktörer. Digitala forum för arrangemang ska utvecklas för ökad inkludering

Folkbiblioteken ska vara välkomnande, inspirerande platser för alla kommunens invånare och ha sin grund i allas rätt till tillgång till ett bibliotek.

SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT NÄRINGSLIV SOM UTVECKLAS

Folkbiblioteken bistår med litteratur och databaser för att främja det lokala näringslivet.

KOMMUNENS ORGANISATION SKA VARA UTVECKLANDE OCH FÖRNYANDE MED EN TILLITSBASERAD STYRNING

Biblioteken är till för medborgarna i Falköping. Alla ska behandlas rättvist och våra relationer ska kännetecknas av öppenhet, respekt och ett gott bemötande.

Utveckling och uppföljning ska ha sin utgångspunkt i verksamheternas kärnuppdrag och möta omvärldens förändringar på ett lämpligt sätt.

Biblioteken ska utvecklas som litterära mötesplatser.

Utveckling av skolbiblioteken sker i samverkan med folkbiblioteken.

Biblioteken ska öka samverkan med alla skolformer och bidra till ökad läs- och skrivförmåga hos skolelever i Falköpings kommun.

Biblioteken ska bredda och fördjupa sin samverkan med kommunerna i Skaraborg. Detta för att kunna erbjuda medborgarna ett större utbud och mer flexibel service, samtidigt som verksamheten kan uppnå kompetensutbyte och effektivare arbetssätt som ger utveckling och kvalitetssäkring.